

ЕЛЕКТРОНСКИ ИНТЕРАКТИВНИ УЦБЕНИЧКИ КОМПЛЕТ У САВРЕМЕНОЈ НАСТАВИ СРПСКОГ КАО ЗАВИЧАЈНОГ ЈЕЗИКА

(Рецензија уцбеничког комплета *Српски – језик мога завичаја* проф. др Марине Јањић)

Објављивање електронског интерактивног уцбеничког комплета *Српски – језик мога завичаја* представља значајан корак у утемељењу и развоју Методике наставе српског као завичајног језика. С обзиром на чињеницу да садржи (чак) три уцбеника (*Кад си срећан, О, радосне вести, Подигни глас*), с правом се може тврдити да је реч о уцбеничком комплету који поставља нове стандарде у савременом издаваштву. Уз то, аутор Марина Јањић, редовни професор Филозофског факултета у Нишу, применила је при његовом писању и у обликовању најсавременије методе и технике подучавања захваљујући којима се обезбеђује успешан развој свих језичких компетенција, односно остваривање постављених наставних циљева. Иако је у питању први и једини који је до сада објављен у дигиталној форми и за реализацију наставе српског језика као завичајног, овај уцбенички комплет доноси иновативна и јединствена решења у погледу дизајнирања и дидактичко-методичког обликовања каква не постоје ни у модерним (електронским интерактивним) уцбеницима за реализацију наставе страних језика (енглеског, немачког, шпанског).

Сва три уцбеника одликује атрактиван дизајн у коме сваки елемент има посебну функцију и чија живописност мотивишуће делује на ученике. Корице, у овом случају насловне стране, имају дистинктивну функцију у разликовању нивоа на коме се изучавају препоручени садржаји. Милица и Милан, насловни јунаци и водичи кроз уцбенике, „одрастају” од деце до тинејџера са променом нивоа и са сазревањем језичких вештина. Такође, боје се функционално користе, осим за диференцирање тежине садржаја, за представљање основних садржајних блокова (текстова, различитих форми питања, радних налога и задатака, одељака са посебним наменама итд.). Од прве до последње стране свих уцбеника доминантно место и значај припада висококвалитетним илустрацијама и фотографијама које имају значајну улогу у функционалном представљању садржаја, формулисању задатака и, самим тим, мисаоном ангажовању ученика. Њима се придружују иконице за представљање одређених делова садржаја (речника, питања, радних налога, задатака...), а посебан квалитет дизајну уцбеника доносе компјутерске анимације и ефекти којима се градиво представља на занимљив начин. Осим уз помоћ ефеката, висок степен интерактивности између уцбеника и ученика постиже се постојањем функционалних навигационих елемената који обезбеђују једноставну оријентацију међу многобројним садржајима у свакој појединачној лекцији.

Садржаји су намењени деци до четрнаест година, што не мора бити прихваћено као правило јер на вишим нивоима изучавања језика има оних садржаја који могу бити занимљиви и старијем узрасту. Вишегодишњи рад у настави аутору је помогао да уцбенике обликује на тај начин да омогуће поступно и систематично усвајање српског језика на сва три нивоа (А, Б и Ц). Приметно је да се у уцбеницима користе најсавременије методе и технике подучавања, уз поштовање принципа свесне активности, научности, очигледности и примерености. Захваљујући таквом приступу, уцбеници пружају подршку у развоју и учвршћивању језичких компетенција, али и стваралачког и критичког мишљења.

Садржаји су у анализираном уцбеничком комплету диференцирани према нивоу. Прва књига, *Кад си срећан*, обрађује садржаје почетног нивоа учења српског језика; друга, *О радосне вести*, оне који су прописани на средњем нивоу, а трећа, *Подигни глас*, садржаје на напредном нивоу. Сви садржаји су у складу са препорукама које су изнете у *Заједничком европском оквиру за учење језика*. Аутор је користио аутентичне наставне материјале који на најбољи могући начин репрезентују савремени српски језик и тековине историје и културе српског народа, инсистирајући на стварању реалног животног контекста у коме ће ученици научено примењивати. Садржаји су подељени према лекцијама чији наслови одсликавају теме које се у њима обрађују: *Моја Србија, Упознавање, Моја породица, Доне, слатки доме, Хајде да се играмо, Свет боја, Доба дана, Бројеви, У школи, Нова година, Дани у недељи, Годишња доба, Саобраћај, Кућни љубимци, Рођендан, Осећања* (почетни ниво); *Приче моје баке, Свуда поћи, кући доћи, Моја лепа Србија, Човек који је изумео XX век, Манастир*

Бурђеви ступови, Стакларева љубав, Временска прогноза, Ђоковић улази у историју, Божић, Аска и вук, Ценовник, Хајдуци, Орање Марка Краљевића, Капетан Џон Пиплфокс, Златибор (средњи ниво); *Подигни глас, Грозд тежак стотине килограма, Први српски писац, Моја отаџбина, Крсна слава, Плашко Храбровић узвраћа ударац, Шешир професора Косте Вујића, Вечити дерби, Кад књиге буду у моди, Милутин Миланковић, Копачик, Плава звезда, Дечак и пас, Песмо моја, Орлови рано лете* (напредни ниво). Пратећи структуру и садржај лекција од уџбеника до уџбеника, примећује се њихово усложњавање са остваривањем напретка у учењу, али и доследност у погледу коришћења одељака који чине њихову структуру: *лингвометодички предлошак, граматика, речник, говорна вежба, писмена вежба, слушање, занимљивости, белешке, питања, радни налози и задаци*. Сви граматички термини истумачени су на стручан, али и примерен начин у складу са потребама и могућностима ученика. Посебном квалитету садржаја доприноси постојање аудио-записа снимљених од стране професионалних читача. У уџбеницима се наизменично користе ћирилица и латиница, чиме се пажња усмерава на усвајање законитости оба српска писма.

Дидактичко-методичко обликовање је оно по чему ће овај уџбеник дуго бити препознатљив у настави и теорији наставе. У њему су примењени најефикаснији начини презентовања садржаја, због чега наилази на прихватање од стране ученика. Сваки део уџбеника има своју намену и функцију. У вези са тим, нема лекције која не почиње лингвометодичким предлошком који представља полазну тачку у усвајању нових граматичких појмова и у богаћењу речника. Велики број анимација, фотографија, илустрација и табеларних приказа користи се за дефинисање стручних (граматичких) термина, визуелизацију садржаја, односно формулисање питања, радних налога и задатака, који се одликују разноврсношћу – осим стандардних форми (заокруживање, допуњавање, повезивање), у уџбеницима се користе и оне којима се од ученика очекује да преслушају звучни запис, погледају краћи филм, нацртају или обоје одређене делове лекција, односно промене улоге и реше постављене проблеме. Инструкције су јасне, прецизне и конкретне. Навигациони елементи (иконице, тастери и анимирани облици) прилагођени су потребама ученика који се једноставно креће кроз лекције и њихове корисне одељке: *говорна вежба, белешке, граматика, игре, слушање, речник, писање* итд. Рачунарским алгоритмом је предвиђено да се ученик праволинијски креће у савладавању садржаја, али захваљујући постојању хипертекстуалних веза омогућава се избор жељених садржаја сходно нивоу познавања језика. Постојање аудио и видео записа користи се за развој језичких вештина слушања, читања и ради увећања вокабулара. Посебно је интересантно да сами аудиовизуелни материјали учествују у формулисању питања и давању одговора, јер се од ученика често очекује да преслуша аудио-запис или погледа видео, а затим да одговор на постављено питање. У уџбеницима постоје секвенце интеграције градива које омогућавају успостављање хоризонталне и вертикалне корелације са садржајима у самом уџбенику и међу уџбеницима.

На основу свега реченог се може закључити да је реч о полифункционалном уџбеничком комплекту који у потпуности испуњава критеријуме који се постављају у најзахтевнијим обрасцима за процену квалитета електронских издања. Својом појавом, пажљиво бирањем садржаја, педагошко-психолошким и дидактичко-методичким обликовањем допринеће промени начина размишљања о функционалности електронских интерактивних наставних средстава, али и развоју Методике наставе српског као завичајног језика. У нади да ће га многе генерације са задовољством користити, свесрдно га препоручујемо за објављивање.

Александар М. Новаковић

Ивана Симић

